

Nr 84

Av herr **Sundin**, *angående åtgärder i syfte att motverka rasför-
förföljelse, m. m.*

Vakhållningen kring demokratiens grundläggande värden fordrar ständigt uppmärksamhet. Ett demokratiskt samhällsskick är inte något fullbordat och definitivt utan ett system i oavbruten utveckling. Detta förutsätter en levande och positiv debatt, och dess förutsättning är i sin tur en upplyst och kritisk opinion. Den grundläggande förutsättningen för demokratiens fortbestånd och rätta utveckling är följaktligen att medborgarnas utbildning och fostran gör dem skickade att förstå demokratiens innersta väsen och ge sitt bidrag till samhällsordningens fortsatta utveckling. Det är stora krav, det råder ingen tvekan om det, men det är krav som är livsavgörande för demokratin.

Diskussionen i de demokratiska livsfrågorna har under senare år tenderat att få allt vidare aspekter. Den tekniska utvecklingen har i bildlig bemärkelse krympt avstånden mellan de enskilda nationerna, och samarbetet inom de internationella organisationerna har på ett slående sätt levandegjort folkens beroende av varandra. En fostran i demokratisk anda innebär följaktligen i dag även en fostran i internationell anda. Den enskilde medborgaren behöver veta, inte bara hur hans egen kommun och hur hans eget land fungerar utan även hur världsgemenskapen fungerar. Den vägen vidgas förståelsen för de internationella frågor, som under det kommande årtiondet även på ett avgörande sätt kommer att bestämma den nationella utvecklingen i varje enskilt land. De europeiska frihandelsförhandlingarna är i detta avseende ett slående exempel, som fullt tydligt visar hur den internationella utvecklingen och samarbetet mellan nationerna direkt kan beröra den enskilde medborgarens arbetsförhållanden och levnadsvillkor. Relationerna mellan s. k. utvecklade och underutvecklade folk tillhör andra internationella framtidsfrågor, som direkt kommer att ha betydelse för vårt eget samhälles utveckling och som över huvud taget ur demokratisk synpunkt tillhör de stora framtidsfrågorna.

Liksom en vidgad kännedom om de internationella frågorna är av grundläggande betydelse för den demokratiska medborgarskolningen är kännedomen om de totalitära lärornas mål och medel i kampen mot demokratin första ledet i demokratiens försvar. Här brister det i avgörande punkter. I alltför hög grad finns det en benägenhet att låta intensiteten i upplysningsverksamheten i dessa frågor få sin prägel av den för ögonblicket rådande utrikespolitiska situationen. Oavsett situationen i världspolitiskt av-

seende, måste det vara angeläget att kontinuerligt bedriva upplysning om de totalitära ideologiernas karaktär och målsättning och att denna upplysning målmedvetet tar sikte på att göra medborgarna medvetna om den grundläggande skillnaden mellan ett totalitärt och ett demokratiskt samhällssystem.

Under allra senaste tid har vi på nytt blivit påmind om betydelsen av detta grundläggande försvar för demokratiens livsvärden. Den som till äventyrs föreställt sig, att intrycken från och minnena av nazismens folk-mord skulle ha ryckt upp rashatets ogräs med rötterna har blivit grymt besviken.

Fastän endast ett och ett halvt årtionde förflutit sedan nazistregimens fall har hatet mot judarna återigen börjat framträda. Det är främst i Västtyskland dessa tendenser förekommit, men även här i Sverige har dylika strömningar gjort sig påmind. Hur denna företeelse skall förklaras är svårt att säga. I vissa fall kan det vara fråga om ungdomar som handlat i rent oförstånd — rena pojkestrecken — men i andra fall har de nya utslagen av rashat en betydligt allvarigare bakgrund. Det är äldre människor, vars sinnesart har släktskap med nazismen, eller det är yngre människor med samma mentala inställning, som är i högre eller lägre grad okunniga om vad nazistregimen egentligen innebar och vilka våldsdåd den gjorde sig skyldig till, som nu vädrar sitt hat mot judarna. Den nya generation, som växt upp i Tyskland efter andra världskrigets slut, har inte i skolan bibringats den kunskap om den nazistiska rörelsens verkliga natur, som den borde ha fått. Ur okunnsgheten gror fördomar, som i det långa loppet växer till hat. Dess bättre synes den nuvarande regeringen i Västtyskland vara medveten om skolundervisningens brister i detta hänseende och kommer att vidta åtgärder för att råda bot på dessa. Man inregistrerar också med stor tillfredsställelse att massor av tyska ungdomar spontant reagerat mot de nya utslagen av judehat och skarpt fördömer dessa.

Rashatet och dess utslag är emellertid en sak, som inte bara angår Västtyskland och dess politiska regim, den angår alla civiliserade länder, vårt eget land ingalunda undantaget. Vi har all anledning att fråga oss själva vad vi har gjort och vad vi vill göra för att eliminera rashatet. Hur är det ställt med vår egen skolundervisning? Fostras ungdomarna i våra skolor till förståelse och tolerans mot människor, som bor ibland oss men som inte tillhör vår egen ras? Får de lära sig att respektera människor, som på något sätt avviker från mängden, och att det är moraliskt otillåtet att håna eller förödmjuka dem? Fostras de till insikt om att ett demokratiskt statsskick som vårt eget för sitt fortbestånd kräver att medborgarna lär sig att samarbeta, nationellt och internationellt, och att respektera varje sann övertygelse, att demokratin för att vara livsduglig fordrar en grundval av gemensamma andliga värden?

Även om undervisningsplanerna för våra skolor inte direkt anbefaller en sådan fostran så torde dock många lärare i sitt arbete vara besjälade av de idéer, som ligger till grund för en sådan fostran. Enligt min mening bör dock en fostran av den art som här åsyftas bli mera allmän i våra skolor samt göras mera intensiv och levande och i ökad utsträckning anslutas till det internationella samarbetets utveckling. Vi får aldrig för ett ögonblick glömma, att utslag av rashat eller ofördragsamhet mot oliktankande, som kan te sig relativt oskyldiga, under ogynnsamma omständigheter kan urarta till förföljelse och fysiskt våld. Det är också av väsentlig betydelse, att ungdomarna i våra skolor får en objektiv undervisning om rasförföljelserna och att speciellt den mörka tid i Europas moderna historia, som nazistepoken i Tyskland utgör, blir fullt genomlyst. Det är främst i ämnena historia och samhällslära, som dylik undervisning bör ingå, men skolans hela verksamhet bör genomsyras av de idéer jag här ovan sökt ge uttryck åt. I den mån nu gällande kursplaner med därtill hörande anvisningar icke är tillräckliga för vinnande av detta syfte bör kompletterande föreskrifter utfärdas.

Med hänsyn till vad som sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga de åtgärder som må befinnas erforderliga för att syftet med motionen skall kunna uppnås.

Stockholm den 22 januari 1960

Sven E. Sundin
